

**Prawno-ekonomiczne aspekty ochrony powietrza
w działalności przedsiębiorstw energetycznych**

Streszczenie

Regulacja emisji gazów cieplarnianych stanowi jeden z priorytetowych celów polityki ekologicznej Unii Europejskiej. Roczna emisja gazów państw członkowskich UE plasuje się w czołówce światowych emitentów. Aktywne działania struktur europejskich na rzecz ochrony klimatu, a także opozycyjne stanowisko Europy wobec Stanów Zjednoczonych w przedmiocie redukcji emisji, może mieć decydujące znaczenie dla sukcesu negocjacji na tej płaszczyźnie. Trzeba podkreślić, że polityka europejska zasługuje na szczególną uwagę ze względu na swoiste stosunki między państwami uprzemysłowionymi a rozwijającymi się.

Jednym z najskuteczniejszych aktów w dziedzinie ochrony powietrza jest Protokół Montrealski, regulujący ograniczenie emisji i gazów niszczących warstwę ozonową. Dokument ten stał się dowodem potwierdzającym wysoką świadomość klimatycznych zmian antropogenicznych w zakresie globalnym. Z tego względu Światowa Organizacja Meteorologiczna (WMO) i Program Środowiskowy Narodów Zjednoczonych powołały do życia w 1989 roku Zespół ds. Zmian Klimatu (IPCC), na mocy którego doszło do podpisania Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC) w 1992 r.. Podstawowym celem stało się odtąd ustabilizowanie emisji gazów w takim okresie, by ekosystemy w sposób naturalny mogły się przystosować do zmian klimatu, przy poszanowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Zasadniczym elementem europejskiej polityki klimatycznej związanej z Konwencją Klimatyczną z 1992 r. jest zbiorowy cel stabilizacji dotyczący Unii Europejskiej jako całości, wraz z systemem *burden shering*, polegającym na możliwości zrównoważenia większych emisji w jednych krajach, cięciami w innych. W ten sposób UE, jako jeden podmiot, umożliwiła państwom nieprzewidującym stabilizacji emisji przystąpienie do Konwencji, a zarazem wykreowała sobie możliwość bardziej skutecznej rywalizacji na płaszczyźnie gospodarczej ze Stanami Zjednoczonymi, które nie mogą w tak elastyczny sposób kształtować emisji gazów cieplarnianych do atmosfery.

Wspólna strategia polityki ochrony powietrza w Europie zobowiązała wiele państw członkowskich do realizacji narodowych programów, których podstawowym celem była redukcja emisji gazów szklarniowych. Ponadto, zgodnie z dyrektywą Rady 93/389/EWG państwa członkowskie rozpoczęły publikację wykazów źródeł i poziomu emisji oraz prognozowanie ich zmian i przyszłych wielkości. Mechanizm monitorowania zmian znowelizowany został po podpisaniu Protokołu z Kioto w taki sposób, by jak najlepiej sprostać jego wymaganiom. Na tle tych regulacji pojawiły się liczne kontrowersje dotyczące ujednolicenia podatku energetycznego.

Wskazania wymaga również dyrektywa 2003/87/WE, której treść nierozdzielnie związana jest ze wspomnianym już Protokołem z Kioto. Otóż, poza redukcją emisji gazów cieplarnianych Protokół dopuszcza również stosowanie tzw. mechanizmów elastyczności. Mechanizmy te są ułatwieniem dla stron Protokołu do wywiązywania się z założeń redukcyjnych w nim przyjętych. Dla porównania do mechanizmów elastycznych można zaliczyć: a) handel jednostkami redukcji gazów cieplarnianych- ma on umożliwić krajom

Aneksu I (kraje uprzemysłowione i w okresie transformacji) osiągnięcie lepszych niż przewidziane w Protokole rezultatów redukcji emisji gazów cieplarnianych poprzez odsprzedaż nadwyżek redukcji na rynku międzynarodowym, b) wspólną realizację projektów (*Joint Implementational- JI*)- ma ona umożliwić finansowanie najbardziej efektywnych ekonomicznie projektów inwestycyjnych i podział uzyskanej w ten sposób nadwyżki redukcji emisji pomiędzy strony realizujące projekt, c) mechanizm czystego rozwoju (*Clean Development Mechanism- CDM*) - możliwość wspólnej realizacji projektów pomiędzy krajami Aneksu I i państwami rozwijającymi się.

Realizacją i wprowadzaniem w życie powyższych mechanizmów, a w szczególności handlu jednostkami redukcji gazów cieplarnianych, było przyjęcie dyrektywy 2003/87/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 2003 r. ustanawiającej system handlu przydziałami emisji gazów cieplarnianych w Unii oraz zmieniającej dyrektywę Rady 96/61/WE. Zgodnie z przepisami dyrektywy uprawnienia emisyjne są zbywalnym prawem majątkowym, indywidualnie oznaczonym numerem w informatycznym rejestrze, które zachowuje ważność na pełen okres rozliczeniowy.

Pamiętać trzeba, że polityka ekologiczna jest nadzwyczaj ważną gałęzią działań Unii Europejskiej. Rezultaty przyjętych rozwiązań oraz mechanizmów działania, których celem jest nie tylko redukcja emisji gazów cieplarnianych do atmosfery ziemskiej, ale również ogólna dbałość o środowisko naturalne, widoczne będzie w przeciągu kilku najbliższych lat, w których państwa dążyć będą do poprawy sytuacji klimatycznej i zmniejszenia skali antropologicznych zmian w środowisku naturalnym.

The Legal and Economic Aspects of Air Protection in the Activities of Energy Enterprises

Summary

To regulate greenhouse gas emissions is one of the priorities of EU's environmental policy. The annual figures for greenhouse gas emissions of the EU member states top the global emission rankings. An active stance of the European structures in support of climate protection, as well as Europe's opposition to the United States on the reduction of emissions, may be instrumental in the successful negotiation on this matter. It must be noted that the European policy deserves special attention because of the specific relations existing among its industrialized and developing countries.

One of the most efficient acts governing air protection in the Montreal Protocol reducing the emission of gases and ozone-depleting substances (Journal of Laws No. 98, 1992). This document proved to be the evidence of a high awareness of anthropogenic climate change world-wide. For this reason, in 1989, the World Meteorological Organization (WMO) and the United Nations Environment Programme established a task force on climate change (IPCC), which ensued in the signature of the Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) - Schreiner in 2004 The primary goal was to stabilize gas emissions in such a period that ecosystems might naturally adapt to climate change, while respecting the principles of sustainable development.

A pivotal component of European climate policy related to the Climate Convention of 1992 is a collective stabilization goal for the European Union as a whole, together with the burden

sharing system, consisting in offsetting higher emissions in some countries by means of reductions in others. In this way, the EU as one entity allows countries which do not provide for the stabilization of emissions to join the convention and, at the same time, create the opportunity for a more effective economic competition with the United States, which are not so flexible in deciding on greenhouse gas emissions to the atmosphere.

A shared strategy for air protection policy in Europe obligated a number of member states to implement their national programmes of the reduction of greenhouse gases. Furthermore, in accordance with Council Directive 93/389/EEC, member states started publishing the lists of emission sources and levels and began forecasting future changes and emission volumes. The mechanism for monitoring these changes was revised after the signing of the Kyoto Protocol in order to meet its requirements. These regulations sparked many controversies about the harmonization of energy tax.

Also Directive 2003/87/EC needs to be highlighted as inextricably linked with the aforesaid Kyoto Protocol. In addition to the reduction of greenhouse gas emissions, the protocol also permits the use of the so-called flexibility mechanisms. These mechanisms are intended to assist the parties to the protocol in meeting the reduction targets. The flexible mechanisms include: a) trade in emission reduction units; it is to allow Annex I countries (industrialized countries and countries in transition) to achieve better reduction results than provided in the protocol by selling the excess capacity of reduction units on the international market, b) joint implementation is to enable the financing of the most cost-effective investment projects and the distribution of so obtained excess emission reduction units between the parties implementing the project, c) clean development mechanism means the possibility of joint implementation of projects between Annex I countries and developing countries.

The actual implementation and enforcement of these mechanisms, in particular trading in emission reduction units, was the adoption of Directive 2003/87/EC of the European Parliament and the Council of 13 October 2003 establishing a scheme for greenhouse gas emissions allowance trading within the Community and amending Council Directive 96/61/EC. In accordance with the provisions of the directive, emission rights are a transferable property right, individually labelled in a computer registry, which is valid for the full accounting period.

It must be borne in mind that environmental policy is an extremely important domain of the EU's activity. The results of the adopted solutions and action mechanisms, whose aim is not only the reduction of greenhouse gas emissions but also a general concern for the environment, will be visible within the next few years in the improvement of the climate situation and the diminishing of the extent of anthropological changes in the natural environment.

Правовые и экономические аспекты охраны атмосферы в деятельности энергетических предприятий

Резюме

Регулирование выбросов парниковых газов является одной из приоритетных целей экологической политики Евросоюза. Ежегодный выброс парниковых газов странами ЕС занимает ведущее место среди мировых эмитентов. Активные действия

европейских структур по охране климата, а также оппозиционное положение Европы по отношению к Соединенным Штатам по сокращению выбросов, может иметь решающее значение для успешных переговоров на этом уровне. Необходимо отметить, что европейская политика заслуживает особого внимания из-за своеобразного отношения между промышленно развитыми и развивающимися странами.

Один из самых успешных актов в области охраны атмосферного воздуха является Монреальский протокол, регулирующий выбросы и газы разрушающие озоновый слой (Dz. U. nr 98, 1992). Этот документ стал свидетельством глубокого осознания антропогенных изменений климата в глобальном масштабе. По этому поводу, Всемирная метеорологическая организация (WMO) и Программа Организации Объединенных Наций по окружающей среде создали в 1989 году межправительственную группу экспертов по изменению климата (IPCC), с помощью которой была подписана Рамочная Конвенция об Изменении Климата (UNFCCC) – Шрайнер в 2004 году. С тех пор главной задачей стала стабилизация выбросов парниковых газов в такой период, чтобы экосистемы естественным способом смогли адаптироваться к изменению климата, при соблюдении принципов сбалансированного развития.

Основным элементом европейской климатической политики, связанным с Рамочной Конвенцией об Изменении Климата 1992 года, является общая цель стабилизации, касающаяся всего Евросоюза, вместе с системой *burden shering*, которая основывается на возможности уравнивания больших выбросов в одних государствах сокращениями в других. Таким образом, ЕС, как единое целое, позволил странам, не предусматривающим стабилизацию выбросов, присоединиться к Конвенции, а также создал возможность для более эффективной экономической конкуренции с Соединенными Штатами, которые не могут таким гибким способом формировать выбросы парниковых газов в атмосферу.

Общая стратегия политики в области охраны атмосферного воздуха в Европе, обязала ряд государств-членов к реализации национальных программ, основной целью которых было сокращение выбросов парниковых газов. Кроме того, в соответствии с Директивой Совета 93/389/ЕЭС, государства-члены начали публиковать списки источников и уровней выбросов и прогнозировать их изменения и будущие объемы. Механизм контроля над изменениями климата был пересмотрен и дополнен после подписания Киотского протокола так, чтобы наилучшим образом соответствовать его требованиям. В связи с появлением этих регулировок появились различные спорные вопросы, касающиеся унификации энергетического налога.

Объяснения требует также директива 2003/87/ЕС, содержание которой неразрывно связано с упомянутым уже Киотским Протоколом. Таким образом, кроме сокращения выброса парниковых газов Протокол позволяет также использовать так называемые гибкие механизмы. Эти механизмы облегчают сторонам Протокола достижение предусмотренного в нем сокращения выбросов. Для сравнения к гибким механизмам можно отнести: а) торговлю единицами сокращения выбросов парниковых газов – она позволяет странам из I приложения (промышленно развитые стран и с переходной экономикой) достичь лучших, чем предусмотренных в Протоколе, результатов по сокращению выбросов парниковых газов путем перепродажи на международном рынке излишков сокращения выбросов; б) совместную реализацию проектов (Joint Implementational- JI) – это позволит финансировать наиболее экономически эффективные

инвестиционные проекты и распределить полученных таким образом излишки сокращения выбросов между сторонами реализующими проект; с) механизм чистого развития (Clean Development Mechanism- CDM) – даёт возможность совместной реализации проектов странами из I приложения и развивающимися.

Реализацией и приведением в исполнение этих механизмов, особенно торговлю единицами сокращения выбросов парниковых газов, стало принятие директивы 2003/87/ЕС Европейского Парламента и Совета от 13 октября 2003 г., устанавливающей систему торговли распределёнными выбросами парниковых газов в рамках ЕС, а также изменяющей директиву Совета 96/61/ЕС. В соответствии с положениями директивы право на выбросы является допускающим передачу имущественным правом, помеченным в индивидуальном порядке номером в информативном реестре, который является действительным на весь расчётный период.

Следует помнить, что экологическая политика является чрезвычайно важной отраслью деятельности Европейского Союза. Результаты принятых решений и механизмы действий, целью которых являются не только сокращение выбросов парниковых газов в атмосферу, но и общее отношение к окружающей среде, проявятся в ближайшие несколько лет, которые будут направлены на улучшение климатических условий и сокращение масштабов антропологических изменений в естественной окружающей среде.